

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
Цивільного захисту
(назва факультету/підрозділу)
Соціально-гуманітарних дисциплін
(назва кафедри)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИЦСЦИПЛІНИ

«ФІЛОСОФІЯ»

(назва навчальної дисципліни)

загальна обов'язкова навчальна дисципліна

за освітньо-професійною програмою – «Пожежна безпека»
назва освітньої програми

підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
найменування освітнього ступеня

у галузі знань 26 «Цивільна безпека»
код та найменування галузі знань

за спеціальністю 261 «Пожежна безпека»
код та найменування спеціальності

мова навчання – українська

Рекомендовано кафедрою
соціально-гуманітарних дисциплін
на 2024 – 2025 навчальний рік.
Протокол від «28» серпня 2024 року № 13

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Філософія»
(назва навчальної дисципліни)

2024 рік

Філософія історично є найбільш абстрактним рівнем самоусвідомлення та пізнавальної діяльності взагалі. Особливістю курсу «Філософії» є те, що компетентності, набуттю яких він сприяє, покликані стати інтеграторами множини дисциплін професійної і спеціальної підготовки студентів. Перевагами курсу є й те, що філософська рефлексія механізмів та специфіки продукування сучасного наукового та науково-практичного знання – це необхідна складова успішної фахової діяльності майбутнього бакалавра.

Знання, отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Філософія», сприятимуть формуванню у здобувачів теоретичних засад духовної культури особистості, які відповідають сучасним викликам та запитам, що постають у практичній діяльності майбутніх бакалаврів. Набуті знання створюють зрозумілий, двосторонній та продуктивний взаємозв'язок програми навчальної дисципліни зі змістом всієї освітньої програми. Адже курс «Філософія» інтегрується не лише з курсами «Політології», «Соціології», «Історії та культури України», «Фізики», а й з усім комплексом навчальних дисциплін, що спрямовано на реалізацію в освітній діяльності принципу міждисциплінарної взаємодії.

Знання з курсу сприятимуть зростанню рівня фахової компетентності спеціалістів технічного профілю, допоможуть орієнтуватися в сучасному просторі культури, протегуватимуть формуванню їх активної громадянської позиції.

Процес навчання відбувається у відповідності з особистісно-орієнтованою моделлю і системно-діяльнісним підходом.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Вороновська Людмила Григорівна, доцент кафедри суспільних наук факультету цивільного захисту, кандидат філософських наук, доцент
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет 413. Номер телефону: 050-944-18-81
E-mail	Людмила Вороновська <voronovska_liudmyla@chipb.org.in>
Наукові інтереси	Стосуються проблематики розвитку професійних компетенцій, комунікації.
Професійні здібності	Організаційні та комунікативні якості; навички навчання та викладання; навички організації та здійснення наукової діяльності; досвід проектної роботи.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Кандидат філософських наук за спеціальністю 09.00.11 «Релігієзнавство». Автор та співавтор 4 колективних монографій, понад 30 наукових фахових публікацій у вітчизняних та міжнародних виданнях.

Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті інституту (<https://chipb.dsns.gov.ua/ua/Osvitnya-diyalnist.html>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 14.00 до 15.00 в кабінеті № 245. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: формування в майбутнього фахівця світоглядної культури, чітких знань щодо сутності філософії, її структури, усвідомлення об'єктивної й суб'єктивної реальності, розкриття основного змісту пізнавальної діяльності, оволодіння системою філософських категорій, типологією філософських систем, розуміння філософського вчення про розвиток і законів діалектики, практичного способу людського буття в природному та соціальному культурному просторі, визначення мети і цінності людської життєдіяльності в суспільстві, характеристика людського буття в соціальному культурному просторі.

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

знання:

- проблемно-методологічної специфіки філософської культури;
- категоріального апарату філософських систем діалектичної традиції;
- провідних концепцій філософії у їх проекції на онтологічну, гносеологічну, антропологічну, соціальну, етичну, естетичну проблематику;
- головних напрямів інтерпретації об'єктивної та суб'єктивної реальності в якості способів осмислення основного питання філософії;
- сутність глобалізації як соціально-екологічного процесу, глобальних проблем сучасності;
- засад і змістовної специфіки культурних практик: релігії та релігійності, моралі та моральності, естетичного і художнього виміру світовідношення людини;

уміння/навички:

- орієнтуватись у філософській проблематиці, осмислювати філософські тексти;
- аналізувати і прогнозувати суспільні явища й процеси;
- грамотно мислити і формулювати свої думки, володіти логікою;
- інтерпретувати явища культури в їх світоглядних засадах (відносно практики цивілізації та культурного процесу);

комунікацію:

- здатність працювати в команді;
- здатність мотивувати людей та рухатися до нової мети;
- донесення до свого соціального оточення ідей, проблем, власного досвіду та аргументації;

-- збір, інтерпретація та застосування даних;

відповідальність та автономію:

– здатність працювати автономно;

– здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність приймати обґрунтовані рішення.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	<i>обов'язкова загальна</i>	<i>обов'язкова загальна</i>
Рік підготовки	2024-2025	2024-2025
Семестр	1	1
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	3,0	3,0
- кількість модулів	2	2
- загальна кількість годин	90	90
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	22	6
- практичні заняття (годин)	-	-
- семінарські заняття (годин)	24	2
- лабораторні заняття (годин)	-	
- курсовий проект (робота) (годин)	-	
- інші види занять (годин)	-	
- самостійна робота (годин)	44	82
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-	-
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	диференційний залік	диференційний залік

Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою для вивчення дисципліни є базові знання отримані у шкільному курсі з навчальної дисципліни «Історія України», навчальної дисципліни «Людина і світ».

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Пожежна безпека», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Програмні результати навчання	ПРН
Аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту, охорони праці, питання нормативного регулювання забезпечення заходів у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки об'єктів і територій	ПРН03
Дисциплінарні результати навчання	<i>аббревіатура</i>

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	К03
Очікувані компетентності з дисципліни	<i>аббревіатура</i>

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ТЕОРЕТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Тема 1.1. Світогляд. Філософія як світогляд.

Філософія – найвище досягнення людського розуму. Специфіка філософського теоретизування у вимірі навчально-виховного процесу. Значення курсу філософії, зауваги до його вивчення. Поняття світогляду. Детермінанти й історичні типи світогляду: міф, релігія, філософія, наука. Міфологія як перший досвід світу. Міфологічна формація істини й її невимишлений характер. Об'єктивна практика в генезисі понятійного мислення та раціональності. Міф у культурі.

Релігійне ставлення до світу. Релігійна віра як реальність Бога. Супранатуралізм Бога і Буття як надчуттєвої та незбагненої розумом сутності. Відмінність релігії від міфології та її історична зумовленість. Поява філософського світогляду. Зв'язок філософських учень із типами прогресу. Типи філософування.

Метод у філософії.

Тема 1.2. Проблема буття в філософії.

Буття як категорія і як процес. Онтологія. Ключові поняття онтології – дух і матерія. «Основне питання філософії». Генеза категорії буття, її світоглядний зміст і розвиток. Буття і небуття. Буття і забуття. Континуум людського буття. Поняття часу та простору. Візії простору і часу: міфологічний синкретизм; поява лінійності і циклічності часу у християнському образі світу; новочасна механічна модель часу-простору. Багатовимірний континуум сучасного світорозуміння.

Тема 1.3. Філософське вчення про розвиток.

Рух як категорія філософії. Рух – становлення – розвиток. Поняття саморозвитку. Уявлення про «своє інше» та інобуття. «Ухід в основу», первинність і вторинність у діалектичній логіці.

Діалектика як учення та метод. Історичні форми діалектики. Вчення про загальний зв'язок і розвиток у матеріалізмі. Методологічні межі діалектики. Закони діалектики: переходу кількісних змін у якісні, єдності та боротьби протилежностей, заперечення заперечення. Синергетична концепція розвитку: загальна характеристика.

Тема 1.4. Матеріальне й ідеальне. Свідомість

Проблема походження свідомості. Психофізична апорія. *Hard problem of consciousness*. Становлення філософії свідомості: космічна метафора; образ божественного розуму; стихійний матеріалізм у Просвітництві; панлогізм Г.Гегеля; феноменологія свідомості. Біологічні передумови свідомості. Соціальність як конвертор предметів у понятійні структури досвіду. Діалектика знака. Свідомість і несвідоме.

Тема 1.5. Мислення та мова. Логічні форми мислення.

Поняття мислення. Дорефлексивні форми відтворення дійсності (відчуття, сприймання, образ, уявлення) і понятійне мислення. Мова і її онтологічна роль щодо мислення. Різновиди мов: вербальні й невербальні, природні та штучні. Розвиток штучних мов у віртуальному середовищі. *Мислення як предмет логіки*. Поняття в логіці. Судження. Структура судження. Контрарні та контрадикторні судження. Закони логіки: тотожності, суперечності, виключеного третього, достатньої підстави. Умовивід як логічна форма. Дедукція та категоричний силогізм. Доведення і спростування.

Тема 1.6. Пізнання. Істина як категорія філософії.

Пізнання як предмет філософського аналізу. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Знання як понятійна представленість об'єкта в суб'єкті. Зв'язок пізнання та практики. Проблема пізнаваності світу. Гностичний оптимізм, скептицизм та агностицизм. Різноманіття форм знань. Знання й віра. Істина. Соціально-історична процесуальність пізнання й істини. Істина та заблудження. Види заблуджень. Критерії істинності знання. Абсолютна і відносна істина. Проблема об'єктивності знання.

МОДУЛЬ 2. ОСНОВИ ПРАКТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Тема 2.1. Людина у філософії. Сенс життя та свобода

Проблема походження людини. Самопізнання людини в історії думки. Міфологічна людина. Філософсько-теоретичні вчення античності. Християнський образ людини. Антропоцентрична парадигма Нового часу: розум та духовність як прерогатива людини. Людина як духовно-тілесна

єдність. Релігійний і біологізаторський полюси в пошуку природи людини. Соціально-діяльнісний підхід. Психоаналіз З.Фрейда, Ж. Лакана, Е. Фромма – досвід розуміння цілковито відкритого характеру психічного. Місце людини у Всесвіті. Феномен людини за Тейяром де Шарденом. Антропний принцип.

Смисл і цінність. Поява смислу як виникнення світу людини. Необхідність смислу. Соціальна природа цінності. Концепції сенсу життя в історії філософії. Криза смислу: деструктивне заміщення життєвих стратегій як соціальна проблема. Тема смерті і безсмертя в культурі. Поняття свободи. Свобода – необхідність – примус. Реальні та номінальні виміри свободи.

Тема 2.2. Соціальні відносини. Суспільство. Особистість.

Поняття суспільства. Соціальні відносини. Розподіл праці і соціальна структура суспільства: соціальні верстви – стани, класи, страти. Поняття власності і її форми. Соціальна суперечність, розв'язання соціальних суперечностей. Поняття суспільного виробництва та суспільно-економічної формації. Поняття особистості, її діяльна природа. Індивід – суб'єкт – особистість – індивідуальність. Особистість як суб'єкт свободного розвитку. Свобода й відповідальність. Соціалізація й інтеріоризація. Поняття волі. Концепції волі у І.Канта, Г.Гегеля, А.Шопенгауера, Ф.Ніцше. Віртуалізація суб'єктивності. Масовидна форма соціальної єдності.

Тема 2.3. Цивілізація і прогрес. Глобальні проблеми сучасності

Відносини “людина – техніка” як основа історичної типології прогресу. Традиційне, індустріальне постіндустріальне (інформаційно-технічне) суспільство. Глобальна комунікація, її культурне значення і політико-економічна спрямованість. Природа глобалізму. Проблеми: взаємодії Сходу і Заходу; економічно розвинених і відсталих країн; війни та миру; демографічна і продовольча; природокористування; енергоресурсів; епідеміологічна проблема. Гуманістичний зміст культури і техногенні принципи цивілізації.

Тема 2.4. Наука і техніка в сучасному світі.

Глобальний континуум сучасної цивілізації. Космополітизм і геополітика. Наука як домінуючий світогляд та інститут із виробництва знань. Специфіка наукового пізнання. Етапи наукового пізнання: проблема, гіпотеза, теорія. Методи наукового пізнання. Колективний суб'єкт науки. Розвиток науки: класична, некласична, постнекласична наука. Комп'ютерні технології та штучний інтелект. Футурологічні візії штучного інтелекту.

Тема 2.5. Культура як людська реальність.

Культура як реальність людини. Практичне та символічне освоєння дійсності, їх інтеграція в культурі. Діяльність – творчість – гра. Творчість – квінтесенція культури. Ігрова концепція культури. Форми буття культури: мораль, релігія, мистецтво. Релігія як двоєдність духовності й інституції. Релігія як форма збереження спільноти і начало моральності. Релігійні переживання. Основні ознаки ранніх вірувань, національно-державних,

світових релігій. Християнство, його різновиди. Православ'я і православна ментальність. Криза релігійної свідомості. Секти та їхня політико-економічна підоснова. Мораль, її нормативний характер. Поняття добра і зла. Проблема справедливості. Цінність життя і гуманізм. Любов.

Естетичне почуття («зацікавлена незацікавленість»). Категоріальне осмислення естетичного: прекрасне, піднесене, трагічне, комічне, потворне та ін. Естетика: теорія культури чуттів та метатеорія мистецтва. Мистецтво. Природа художнього образу. Види мистецтва.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модульна контрольна робота
1 - й семестр						
Модуль 1 Основи теоретичної філософії						
Тема 1.1. Світогляд. Філософія як світогляд	8	2	2	0	4	
Тема 1.2. Проблема буття в філософії	8	2	2	0	4	
Тема 1.3. Філософське вчення про розвиток	8	2	2	0	4	
Тема 1.4. Матеріальне й ідеальне. Свідомість	8	2	2	0	4	
Тема 1.5. Мислення та мова. Логічні форми мислення	8	2	2	0	4	
Тема 1.6. Пізнання. Істина як категорія філософії	8	2	2	0	4	
Підсумкова модульна (контрольна) робота	2					2
Разом за модулем 1	50	12	12	0	24	2
1 - й семестр						

Модуль 2. Основи практичної філософії						
Тема 2.1. Людина у філософії. Сенс життя та свобода	8	2	2	0	4	
Тема 2.2. Соціальні відносини. Суспільство. Особистість	8	2	2	0	4	
Тема 2.3. Цивілізація і прогрес. Глобальні проблеми сучасності	7	2	2	0	3	
Тема 2.4. Наука і техніка в сучасному світі	7	2	2	0	3	
Тема 2.5. Культура людська реальність як	8	2	4	0	2	
Підсумкова модульна (контрольна) робота	2					2
Разом за модулем 2	40	10	12	0	16	2
Разом	90	22	24	0	40	4

Назви модулів і тем	Заочна (дистанційна)					
	Кількість годин - 90					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модульна контрольна робота
1- й семестр						
Модуль 1 Основи теоретичної філософії						
Тема 1.1. Світогляд. Філософія світогляд як	9	1	0	0	8	
Тема 1.2. Проблема буття в філософії	8	0	0	0	8	
Тема 1.3. Філософське вчення про розвиток	8	1	0	0	7	

Тема 1.4. Матеріальне й ідеальне. Свідомість	8	0	0	0	8	
Тема 1.5. Мислення та мова. Логічні форми мислення	8	1	0	0	7	
Тема 1.6. Пізнання. Істина як категорія філософії	9	1	0	0	8	
Разом за модулем 1	50	4	0	0	46	
1 - й семестр						
Модуль 2. Основи практичної філософії						
Тема 2.1. Людина у філософії. Сенс життя та свобода	8	1	0	0	7	
Тема 2.2. Соціальні відносини. Суспільство. Особистість	8	0	0	0	8	
Тема 2.3. Цивілізація і прогрес. Глобальні проблеми сучасності	8	1	0	0	7	
Тема 2.4. Наука і техніка в сучасному світі	8	0	0	0	8	
Тема 2.5. Культура як людська реальність	8	0	2	0	6	
Разом за модулем 2	40	2	2	0	36	
Разом	90	6	2	0	82	

Індивідуальні завдання (орієнтовна тематика індивідуальних завдань):

З навчальної дисципліни «Філософія» у якості виконання індивідуальних завдань для здобувачів вищої освіти запропоновано виконання рефератів. Тематика рефератів повинна мати гуманітарно-просвітницьку та філософську спрямованість. Окрім запропонованих для написання тем здобувач може обрати власну, вільну тему. Відпрацьоване індивідуальне завдання є елементом допуску до здавання підсумкового контролю за навчальну дисципліну та відноситься до категорії відпрацьованих звітних

матеріалів навчання за даною навчальною дисципліною. Реферат відпрацьовується кожним здобувачем вищої освіти відповідно до вказівок стосовно написання рефератів. Викладачем оцінюється розуміння здобувачем вищої освіти висвітленої теми, послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань (рефератів).

1. Предмет і функції філософії.
2. Філософсько-правові ідеї даосизму.
3. Специфіка філософського пізнання.
4. Єдність простору і часу в природничому пізнанні.
5. Діалектична тріада Г.В.Ф. Гегеля.
6. Філософія Л. Феєрбаха.
7. Предметна сфера діалектичного дискурсу К. Маркса.
8. Розум як еволюційний набуток людства.
9. Поняття про ноосферу у В. Вернадського.
10. Штучні мови як набуток цивілізації.
11. Логіка і мова.
12. Закони правильного мислення.
13. Взаємозв'язок суб'єкта й об'єкта пізнання у вченні І. Канта.
14. Знання і віра: розбіжність і взаємозумовленість.
15. Релігійна, біологічна, екзистенціально-філософська інтерпретація людини.
16. Людина як самодіяльність. Діяльність, творчість, гра.
17. Смысл життя та щастя людини.
18. Тема символічного безсмертя в культурі.
19. Філософські концепції волі.
20. Типи соціальних відносин.
21. Поняття свободи, його інтерпретації.
22. Вибір і відповідальність.
23. Проблема свободи та цивілізація.
24. Індустріальне суспільство.
25. Виникнення течій християнства.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: диференційний залік, стандартизовані тести, реферати, есе, студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю.

Форми поточного та підсумкового контролю, які застосовуються під час вивчення навчальної дисципліни «Філософія»:

Поточний контроль засвоєння вивченого матеріалу здійснюється на кожному семінарському занятті шляхом проведення усного опитування. Він призначений для перевірки якості засвоєння попередньо викладеного навчального матеріалу, стимулювання навчальної роботи здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль може проводитися наступними способами:

– усне опитування – застосовується під час проведення навчальних занять з метою визначення рівня засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу попереднього заняття;

Модульний контроль є компонентом поточного контролю і здійснюється у формі виконання здобувачами вищої освіти модульного контрольного завдання. Під час вивчення навчальної дисципліни «Філософія» проводиться два модульних контролі для здобувачів денної форми навчання та один модульний контроль для здобувачів заочної форми навчання.

Підсумкова оцінка за вивчений модуль визначається як сума поточних оцінок (балів) за вивченим модулем. Оцінювання кожного модуля необхідно проводити таким чином, щоб звітність за результатами засвоєння модуля була як за обов'язкові види робіт так і за допоміжні завдання (активність та успішність здобувачів вищої освіти під час проведення семінарів (для денної форми навчання), відпрацювання рефератів, доповідей, презентацій тощо).

Підсумкова оцінка визначається за результатами отриманих модульних оцінок (балів) за усі модулі та відповіді на диференційному заліку.

З навчальної дисципліни «Філософія» підсумковою формою контролю є диференційний залік по завершенню вивчення навчальної дисципліни (1-й семестр).

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є:

- диференційний залік

Очна форма												
Розподіл балів												
Модуль 1						Модуль 2						
T1.1	T1.2	T1.3	T1.4	T1.5	T1.6	Модуль на контрольна робота 1	T2.1	T2.2	T2.3	T2.4	T2.5	Модульна контрольна робота 2

4	4	4	4	4	4	10	4	4	4	4	4	10
Індивідуальна самостійна робота						Підсумковий контроль (диференційний залік)			Сума балів за дисципліну			
6						30			100			

Засоби провадження освітньої діяльності

При вивченні навчальної дисципліни «Філософія» здебільшого заняття проводяться в аудиторіях загального користування.

На зовнішньому інформаційному ресурсі НУЦЗ України (<https://nuczu.edu.ua/ukr/>), на кафедральній сторінці за адресою <http://psi.nuczu.edu.ua/uk/navchalnyi-kontent-dlia-dystantsiinoho-navchannia> розташовані тексти лекцій, завдання для самостійної підготовки, методичні розробки з проведення семінарських занять, список рекомендованої літератури, додатковий необхідний матеріал.

Для проведення поточного та підсумкового контролю використовується система тестування Open TEST 2.3.0.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Освітньо-професійна програма вищої освіти «Пожежна безпека» за спеціальністю 261 "Пожежна безпека" галузі знань 26 "Цивільна безпека" для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. http://pb.nuczu.edu.ua/images/fpb/osvitni-programi/bakalavrat_pershiiy.pdf
2. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
3. Філософія: підручник для здобувачів вищої освіти /авт. кол.; за ред. О.В. Рябініної, Л.І. Юрченко. – Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021. – 286с.
4. Данильян О.Г. Філософія: Підручник / О.Г. Данильян, В.М. Тараненко. – Х. : Право, 2012.
5. Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, Інкос, 2006.
6. Причепій Є.М. Філософія: Підручник / Є.М. Причепій, А.М. Черній, Л.А. Чекаль. – К. : Академвидав, 2005.
7. Філософія: Навчальний посібник / за ред. І.Ф. Надольного. – К. : Вікар, 2004.
8. Філософія : Курс лекцій / Бичко В.І., Табачковський В.Г., Горак Г.І. та ін. — 2-е вид. — К. : Либідь, 1994.
9. Жеребкін В.Є. Логіка: Підручник. – К., 2001.
10. Історія західноєвропейської філософії XV-XVII ст.: Курс лекцій. -

К., 1994.

11. Історія світової культури./за ред. Л.Т. Левчук, В.І. Панченко, та ін. – К.: Либідь, 2000.

12. Каріков С.А. Філософія. Розділи: Філософська антропологія, соціальна філософія, філософія культури: навчальний посібник. – Х. : НУЦЗУ, 2011.

13. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. - К., 1992.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mon.gov.ua>. - Офіційний сайт «Міністерство освіти і науки України»

2. <http://www.osvita.org.ua> - Освітній портал

3. nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

4. korolenko.kharkov.com. – Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка

5. ScienceDirect Freedom Collection – Повнотекстова база даних видавничої корпорації Elsevier

6. SciVerse Scopus – Реферативна база даних та наукометрична платформа видавничої корпорації Elsevier

7. www.liga.net – Комплексна система інформаційно-правового забезпечення.

Розробник:

_____ Людмила ВОРОНОВСЬКА